



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 139/2024-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKČIA] [REDAKČIA] [REDAKČIA] [REDAKČIA] zastúpeného JUDr. Sabínou Hodoňovou, PhD., LL.M., advokátkou, Mariánske námestie 31, Žilina, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-18C/24/2019 a postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 5Co/21/2022 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-18C/24/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo sťažovateľa na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Bratislava IV **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B1-18C/24/2019 konal bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **2 500 eur**, ktoré je Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Bratislava IV je **povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **442,38 eur** a zaplatiť ich jeho právnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 28. júla 2023 a prijatou na ďalšie konanie v celom rozsahu uznesením

ústavného súdu č. k. I. ÚS 139/2024-12 z 13. marca 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Mestského súdu Bratislava IV (ďalej len „mestský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. B1-18C/24/2019 a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5Co/21/2022 (ďalej spolu aj „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadost'učinenie 10 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou doručenou 22. mája 2019 pôvodne Okresnému súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) domáha zaplatenia 100 000 eur s príslušenstvom z titulu náhrady škody spôsobenej pri výkone verejnej moci proti Slovenskej republike – Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „žalovaná“). Ešte pred podaním žaloby žiadal žalovanú o predbežné prerokovanie jeho nároku, a to podaním z 29. júna 2016.

3. Okresný súd po písomnej fáze konania nariadil vo veci jediný termín pojednávania na 27. máj 2021, na ktorom vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu sťažovateľa zamietol a žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov konania.

4. Sťažovateľ podal proti rozsudku súdu prvej inštancie odvolanie a po vyjadrení žalovanej k odvolaniu a zaplatení súdneho poplatku za odvolanie bolo predmetné odvolacie konanie pred krajským súdom vedené pod sp. zn. 5Co/21/2022 od 10. februára 2022 a do podania ústavnej sťažnosti nebolo skončené.

5. Krajský súd uznesením z 31. januára 2024, právoplatným 15. apríla 2024, napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Rozhodnutie odvolacieho súdu bolo spolu so spisom mestskému súdu doručené 7. marca 2024 a po odoslaní predmetného rozhodnutia stranám sporu bol spis predložený novej zákonnej sudkyni na ďalší procesný postup. Aktuálne je vo veci určený termín pojednávania na 7. august 2025. O žalobe sťažovateľa tak dosiaľ nebolo právoplatne meritórne rozhodnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. V podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľ namieta postup mestského súdu (pôvodne okresného súdu, keďže v dôsledku súdnej reformy je vec od 1. júna 2023 vedená na mestskom súde) a postup krajského súdu a uvádza, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu jeho v bode 1 označených práv. Tvrdí, že od doručenia jeho žaloby ku dňu podania ústavnej sťažnosti uplynuli už viac ako 4 roky a vzhľadom na právnu a faktickú zložitosť veci, ako aj na jeho správanie ako strany sporu nie je trvanie konania v súlade s požiadavkou prejednanja veci bez zbytočných prietáhov a v primeranej lehote. Naopak, považuje konanie za neprimerane dlhé a postup súdov za nesmerujúci k odstráneniu jeho právnej neistoty. Zdôrazňuje, že vo veci samej nie je dosiaľ právoplatne rozhodnuté.

III.

Vyjadrenie mestského súdu a krajského súdu

7. Mestský súd k prijatej ústavnej sťažnosti zaslal vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá po zhrnutí doterajšieho priebehu napadnutého konania zdôraznila, že vec jej bola prerozdelená po vrátení veci z odvolacieho súdu ako novej zákonnej sudkyňi 13. marca 2024. Na podklade overenia aktuálneho stavu konania mestský súd oznámil, že 27. mája 2025 bol vo veci nariadený termín pojednávania na 7. august 2025. K možným príčinám vzniku zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní však akékoľvek vyjadrenie zo strany mestského súdu absentuje.

8. Krajský súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti aj s odkazom na vyjadrenie sudkyne spravodajkyne v danej veci v podstatnom uviedol, že trvanie odvolacieho konania v časovom rámci dvoch rokov nepredstavuje taký zásah do práv sťažovateľa, ktorý by (aj s poukazom na judikatúru ústavného súdu) mal byť kompenzovaný priznaním finančnej náhrady. Keďže krajský súd v januári 2024 vo veci sťažovateľa rozhodol, stav jeho právnej neistoty už nie je spôsobený (ne)konaním krajského súdu. Dodal, že v tomto konkrétnom prípade nešlo o konanie vyžadujúce si osobitnú rýchlosť a senát, ktorý vo veci rozhodoval, ju vybavil priebežne podľa poradia nápadu. Vzhľadom na to označil sťažnosť po vecnej stránke vo vzťahu ku krajskému súdu za nedôvodnú.

9. Keďže z vyjadrenia mestského súdu ani krajského súdu, ktoré na výzvu ústavného súdu doručili po prijatí veci na ďalšie konanie, nevyplývajú také skutočnosti, ktoré by boli v prejednávanej veci spôsobilé ovplyvniť rozhodnutie ústavného súdu, nepovažoval za potrebné doručovať ho na repliku sťažovateľovi a v záujme hospodárnosti konania pristúpil k meritórnemu prerokovaniu ústavnej sťažnosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskom mestského súdu, ako aj stanoviskom krajského súdu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

11. Podstata ústavnej sťažnosti v súvislosti s namietaným porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a práva na pojednanie záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení sťažovateľa, že postupom mestského súdu (do 31. mája 2023 okresného súdu, pozn.) pri rozhodovaní o jeho žalobe o náhradu škody a postupom krajského súdu v súvisiacom odvolacom konaní došlo k zbytočným priet'ahom.

12. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na pojednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

13. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.) vychádza

zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04, I. ÚS 32/2025, II. ÚS 10/2025, IV. ÚS 37/2025). Pre naplnenie práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné súdy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 118/02).

14. K vzniku zbytočných prietáhov v konaní pred všeobecným súdom môže pritom dôjsť nielen jeho nečinnosťou, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou (m. m. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade s judikatúrou ESLP (rozsudok vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00) a so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

16. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na bežný predmet konania (spor o náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci), nič nenasvedčuje tomu, že by išlo o skutkovo či právne mimoriadne náročnú vec. Rozhodovanie o takýchto žalobách tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Zložitosťou sporu neargumentoval ani mestský súd.

17. V správaní sťažovateľa ústavný súd nezistil také skutočnosti, ktoré by prispeli k predĺženiu konania okresného súdu, resp. mestského súdu, a na žiadne takéto skutočnosti neupozornil ani mestský súd vo svojom vyjadrení.

18. Ústavný súd napokon hodnotil postup všeobecných súdov v napadnutom konaní. Vo vzťahu k postupu mestského súdu (do 31. mája 2023 okresného súdu), ktorý vo veci sťažovateľa konal od mája 2019 (podanie žaloby) do januára 2022 (predloženie veci odvolaciemu súdu), a následne od marca 2024 (po zrušení prvoinštančného rozsudku a vrátení veci), koná vo veci až doteraz, teda celkovo tri roky a desať mesiacov, ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že už samotná dĺžka napadnutého konania pred prvoinštančným súdom mierne presahuje ústavne akceptovateľnú hranicu. Konanie je poznačené neodôvodnenou nečinnosťou mestského súdu po vrátení veci z krajského súdu, ale podľa názoru ústavného súdu došlo v postupe súdu aj k nesústredenej činnosti, ktorá predĺžila napadnuté konanie tým, že jeho (prvý) rozsudok bol odvolacím súdom zrušený. Na základe uvedených zistení je zrejmé, že mestský súd (predtým okresný súd) nezvolil v súdnom konaní taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádza.

19. Vzhľadom na to ústavný súd dospel k záveru, že postupom mestského súdu (do 31. mája 2023 okresného súdu) v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

20. Pokiaľ ide o postup krajského súdu, možno prisvedčiť jeho argumentácii, že nejde o konanie, ktorého predmet by v zmysle ustálenej judikatúry vyžadoval prednostné vybavenie. Od predloženia odvolania (v januári 2022) bola vec krajským súdom rozhodnutá do dvoch rokov (v januári 2024), a teda trvanie odvolacieho konania nepresiahlo štandardnú dĺžku súdneho konania na jednom stupni sústavy súdov. Sumarizujúc uvedené, postup krajského súdu a dobu jeho rozhodovania možno z ústavnoprávneho hľadiska ešte považovať za akceptovateľnú.

21. Ústavný súd v tejto súvislosti zohľadnil aj povahu odvolacieho konania a rozhodovaciu prax a judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej v civilných veciach dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov v závislosti od povahy veci nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. Humen proti Poľsku, rozsudok z 15. 10. 1999, body 58 a 69, Calvelli a Ciglio proti Taliansku, rozsudok zo 17. 1. 2002, body 64, 65 a 66).

22. Z týchto dôvodov ústavný súd podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde *a contrario* ústavnej s'ťažnosti s'ťažovateľa v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom nevyhovet (bod 5 výroku tohto nálezu).

23. V závere tejto časti nálezu ústavný súd považuje za potrebné dať do pozornosti, a to nielen mestskému súdu, čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) zakotvujúci *expressis verbis* ako základný princíp povinnosť každého všeobecného súdu a jeho sudcu konať rýchle a hospodárne, ako aj dôsledné využitie ďalších inštitútov civilného sporového konania vrátane prostriedkov procesného útoku a procesnej obrany a sudcovskej koncentrácie konania (§ 149 až § 153 CSP), v danom prípade koncentrácie prospektívnej (§ 470 ods. 2 druhá veta CSP). Účelom a zmyslom týchto procesných prostriedkov je najmä prispieť k naplneniu princípu procesnej ekonómie vrátane rýchlosti konania, zabrániť zdržiavaniu konania a motivačne pôsobiť na strany sporu, aby procesné úkony vykonávali včas. Tieto prostriedky zároveň limitujú aj navrhovanie dôkazov počas súdneho sporu s prihliadnutím na aktivitu strán, ktorých cieľom by malo byť rýchle a hospodárne vyriešenie ich vzájomného sporu. Zodpovednosť za výsledok sporu patrí sporovým stranám, ktoré majú v spore preukázať vysokú mieru procesnej aktivity a svoje skutkové tvrdenia dokázať. Procesná aktivita má mať na zreteli najmä časové kritérium, a to včasnosť, ktorú posudzuje podľa vlastnej úvahy konajúci súd (osobitne s dôrazom na naplnenie požiadavky hospodárnosti a rýchlosti vedenia súdneho sporu). Z obsahu spisového materiálu v danej veci sa jednoznačne javí, že okresný súd a po ňom ani mestský súd v napadnutom konaní procesné nástroje, ktoré mu Civilný sporový poriadok poskytuje, čo by mu umožnilo vo veci oveľa rýchlejšie a efektívnejšie rozhodnúť (k tomu napr. I. ÚS 7/2022, I. ÚS 414/2023, I. ÚS 5/2024), doteraz dostatočne nevyužili.

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

24. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd v napadnutom súdnom konaní zistil porušenie označeného základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského súdu, pričom v čase rozhodovania ústavného súdu nebolo napadnuté konanie právoplatne skončené, v súlade s čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde mu prikázal vo veci konať bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

25. V zmysle čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

26. Sťažovateľ, dôvodiac stavom značnej právnej neistoty, žiada priznať mu finančné zadosťučinenie 10 000 eur spoločne od mestského súdu a krajského súdu. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

27. Ústavný súd vzhľadom na konkrétnosti posudzovanej veci považoval za potrebné priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie od mestského súdu. Vzal pritom do úvahy všetky okolnosti danej veci, a to celkovú dĺžku napadnutého konania (šesť rokov na dvoch súdnych inštanciách, z toho dva roky trvalo odvolacie konanie), neefektívny postup pôvodne konajúceho okresného súdu a síce krátkodobú, ale neodôvodnenú nečinnosť mestského súdu, ako aj predmet napadnutého konania, ale predovšetkým skutočnosť, že ústavná sťažnosť bola podaná v čase po meritórnem rozhodnutí okresného súdu. Po zohľadnení týchto okolností, majúc na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocítovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, ústavný súd považoval za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie 2 500 eur (bod 3 výroku nálezu) a vo zvyšnej časti jeho návrhu nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

28. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v celkovej sume 442,38 eur.

29. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení účinnom v rozhodnom období [(ďalej

len „vyhláška“); § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky]. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 predstavuje sumu 208,67 eur a režijný paušál sumu 12,52 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu). Výsledná suma, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľovi ako náhradu trov právneho zastúpenia, tak predstavuje 442,38 eur (bod 4 výroku nálezu).

30. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

31. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu